శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ
యోగస్య లక్షణం వక్ష్యే సబీజస్య నృపాత్మజే।
మనో యేనైవ విధినా ప్రసన్నం యాతి సత్పథం ॥ **1** ॥

స్వధర్మాచరణం శక్త్యా విధర్మాచ్చ నివర్తనం।
దైవాల్లబ్ధేన సంతోష ఆత్మవిచ్చరణార్చనం ॥ **2** ॥

గ్రామ్యధర్మనివృత్తిశ్చ మోక్షధర్మరతిస్తథా।
మితమేధ్యాదనం శశ్వద్వివిక్తక్షేమసేవనం ॥ **3** ॥

అహింసా సత్యమస్తేయం యావదర్థపరిగ్రహః।
బ్రహ్మచర్యం తపః శౌచం స్వాధ్యాయః పురుషార్చనం ॥ **4** ॥

మౌనం సదాఽఽసనజయః స్థైర్యం ప్రాణజయః శనైః।
ప్రత్యాహారశ్చేంద్రియాణాం విషయాన్మనసా హృది ॥ **5** ॥

స్వధిష్ణ్యానామేకదేశే మనసా ప్రాణధారణం।
వైకుంఠలీలాభిధ్యానం సమాధానం తథాఽఽత్మనః ॥ **6** ॥

ఏతైరన్యైశ్చ పథిభిర్మనో దుష్టమసత్పథం।
బుద్ధ్యా యుంజీత శనకైర్జితప్రాణో హ్యతంద్రితః ॥ **7** ॥

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య విజితాసన ఆసనం ।
తస్మిన్ స్వస్తి సమాసీన ఋజుకాయః సమభ్యసేత్ ॥ **8** ॥

ప్రాణస్య శోధయేన్మార్గం పూరకుంభకరేచకైః ।
ప్రతికూలేన వా చిత్తం యథా స్థిరమచంచలం ॥ **9** ॥

మనోఽచిరాత్స్యాద్విరజం జితశ్వాసస్య యోగినః ।
వాయ్వగ్నిభ్యాం యథా లోహం ధ్మాతం త్యజతి వై మలం ॥ **10** ॥

ప్రాణాయామైర్దహేద్దోషాన్ ధారణాభిశ్చ కిల్బిషాన్ ।
ప్రత్యాహారేణ సంసర్గాన్ ధ్యానేనానీశ్వరాన్ గుణాన్ ॥ **11** ॥

యదా మనః స్వం విరజం యోగేన సుసమాహితం ।
కాష్ఠాం భగవతో ధ్యాయేత్స్వనాసాగ్రావలోకనః ॥ **12** ॥

ప్రసన్నవదనాంభోజం పద్మగర్భారుణేక్షణం ।
నీలోత్పలదలశ్యామం శంఖచక్రగదాధరం ॥ **13** ॥

లసత్పంకజకింజల్కపీతకౌశేయవాససం ।
శ్రీవత్సవక్షసం భ్రాజత్కౌస్తుభాముక్తకంధరం ॥ **14** ॥

మత్తద్విరేఫకలయా పరీతం వనమాలయా ।
పరార్ధ్యహారవలయకిరీటాంగదనూపురం ॥ **15** ॥

కాంచీగుణోల్లసచ్ఛ్రోణిం హృదయాంభోజవిష్టరం ।
దర్శనీయతమం శాంతం మనోనయనవర్ధనం ॥ **16** ॥

అపీచ్యదర్శనం శశ్వత్సర్వలోకనమస్కృతం ।
సంతం వయసి కైశోరే భృత్యానుగ్రహకాతరం ॥ **17** ॥

కీర్తన్యతీర్థయశసం పుణ్యశ్లోకయశస్కరం ।
ధ్యాయేద్దేవం సమగ్రాంగం యావన్న చ్యవతే మనః ॥ **18** ॥

స్థితం వ్రజంతమాసీనం శయానం వా గుహాశయం ।
ప్రేక్షణీయేహితం ధ్యాయేచ్ఛుద్ధభావేన చేతసా ॥ **19** ॥

తస్మిన్ లబ్ధపదం చిత్తం సర్వావయవసంస్థితం ।
విలక్ష్యైకత్ర సంయుఞ్జ్యాదంగే భగవతో మునిః ॥ **20** ॥

సంచింతయేద్భగవతశ్చరణారవిందం
వజ్రాంకుశధ్వజసరోరుహలాంఛనాఢ్యం ।
ఉత్తుంగరక్తవిలసన్నఖచక్రవాల -
జ్యోత్స్నాభిరాహతమహద్ధృదయాంధకారం ॥ **21** ॥

యచ్ఛౌచనిఃసృతసరిత్ప్రవరోదకేన
తీర్థేన మూర్ధ్న్యధికృతేన శివః శివోఽభూత్ ।
ధ్యాతుర్మనఃశమలశైలనిసృష్టవజ్రం
ధ్యాయేచ్చిరం భగవతశ్చరణారవిందం ॥ **22** ॥

జానుద్వయం జలజలోచనయా జనన్యా
లక్ష్మ్యాఖిలస్య సురవందితయా విధాతుః ।
ఊర్వోర్నిధాయ కరపల్లవరోచిషా యత్
సంలాలితం హృది విభోరభవస్య కుర్యాత్ ॥ **23** ॥

ఊరూ సుపర్ణభుజయోరధిశోభమానా -
వోజోనిధీ అతసికాకుసుమావభాసౌ ।
వ్యాలంబి పీతవరవాససి వర్తమాన -
కాంచీకలాపపరిరంభి నితంబబింబం ॥ **24** ॥

నాభిహ్రదం భువనకోశగుహోదరస్థం
యత్రాత్మయోనిధిషణాఖిలలోకపద్మం ।
వ్యూఢం హరిన్మణివృషస్తనయోరముష్య
ధ్యాయేద్ ద్వయం విశదహారమయూఖగౌరం ॥ **25** ॥

వక్షోఽధివాసమృషభస్య మహావిభూతేః
పుంసాం మనోనయననిర్వృతిమాదధానం।
కంఠం చ కౌస్తుభమణేరధిభూషణార్థం
కుర్యాన్మనస్యఖిలలోకనమస్కృతస్య ॥ **26** ॥

బాహూంశ్చ మందరగిరేః పరివర్తనేన
నిర్ణిక్తబాహువలయానధిలోకపాలాన్।
సంచింతయేద్దశశతారమసహ్యతేజః
శంఖం చ తత్కరసరోరుహరాజహంసం ॥ **27** ॥

కౌమోదకీం భగవతో దయితాం స్మరేత
దిగ్ధామరాతిభటశోణితకర్దమేన।
మాలాం మధువ్రతవరూథగిరోపఘుష్టాం
చైత్యస్య తత్త్వమమలం మణిమస్య కంఠే ॥ **28** ॥

భృత్యానుకంపితధియేహ గృహీతమూర్తేః
సంచింతయేద్భగవతో వదనారవిందం।
యద్విస్ఫురన్మకరకుండలవల్గితేన
విద్యోతితామలకపోలముదారనాసం ॥ **29** ॥

యచ్ఛ్రీనికేతమలిభిః పరిసేవ్యమానం
భూత్యా స్వయా కుటిలకుంతలవృందజుష్టం।
మీనద్వయాశ్రయమధిక్షిపదబ్జనేత్రం
ధ్యాయేన్మనోమయమతంద్రిత ఉల్లసద్భ్రు ॥ **30** ॥

తస్యావలోకమధికం కృపయాతిఘోర -
తాపత్రయోపశమనాయ నిసృష్టమక్ష్ణోః।
స్నిగ్ధస్మితానుగుణితం విపులప్రసాదం
ధ్యాయేచ్చిరం విపులభావనయా గుహాయాం ॥ **31** ॥

హాసం హరేరవనతాఖిలలోకతీవ్ర -
శోకాశ్రుసాగరవిశోషణమత్యుదారం ।
సమ్మోహనాయ రచితం నిజమాయయాస్య
భ్రూమండలం మునికృతే మకరధ్వజస్య ॥ **32** ॥

ధ్యానాయనం ప్రహసితం బహులాధరోష్ఠ -
భాసారుణాయితతనుద్విజకుందపంక్తి ।
ధ్యాయేత్స్వదేహకుహరేఽవసితస్య విష్ణో -
ర్భక్త్యాఽఽర్ద్రయార్పితమనా న పృథగ్దిదృక్షేత్ ॥ **33** ॥

ఏవం హరౌ భగవతి ప్రతిలబ్ధభావో
భక్త్యా ద్రవద్ధృదయ ఉత్పులకః ప్రమోదాత్ ।
ఔత్కంఠ్యబాష్పకలయా ముహురర్ద్యమాన -
స్తచ్చాపి చిత్తబడిశం శనకైర్వియుంక్తే ॥ **34** ॥

ముక్తాశ్రయం యర్హి నిర్విషయం విరక్తం
నిర్వాణమృచ్ఛతి మనః సహసా యథార్చిః ।
ఆత్మానమత్ర పురుషోఽవ్యవధానమేక -
మన్వీక్షతే ప్రతినివృత్తగుణప్రవాహః ॥ **35** ॥

సోఽప్యేతయా చరమయా మనసో నివృత్త్యా
తస్మిన్మహిమ్న్యవసితః సుఖదుఃఖబాహ్యే ।
హేతుత్వమప్యసతి కర్తరి దుఃఖయోర్యత్
స్వాత్మన్ విధత్త ఉపలబ్ధపరాత్మకాష్ఠః ॥ **36** ॥

దేహం చ తం న చరమః స్థితముత్థితం వా
సిద్ధో విపశ్యతి యతోఽధ్యగమత్స్వరూపం ।
దైవాదుపేతమథ దైవవశాదపేతం
వాసో యథా పరికృతం మదిరామదాంధః ॥ **37** ॥

దేహోఽపి దైవవశగః ఖలు కర్మ యావత్
స్వారంభకం ప్రతిసమీక్షత ఏవ సాసుః।
తం సప్రపంచమధిరూఢసమాధియోగః
స్వాప్నం పునర్న భజతే ప్రతిబుద్ధవస్తుః ॥ **38** ॥

యథా పుత్రాచ్చ విత్తాచ్చ పృథఙ్మర్త్యః ప్రతీయతే।
అప్యాత్మత్వేనాభిమతాద్దేహాదేః పురుషస్తథా ॥ **39** ॥

యథోల్ముకాద్విస్ఫులింగాద్ధూమాద్వాపి స్వసంభవాత్।
అప్యాత్మత్వేనాభిమతాద్యథాగ్నిః పృథగుల్ముకాత్ ॥ **40** ॥

భూతేంద్రియాంతఃకరణాత్ప్రధానాజ్జీవసంజ్ఞితాత్।
ఆత్మా తథా పృథగ్ద్రష్టా భగవాన్ బ్రహ్మసంజ్ఞితః ॥ **41** ॥

సర్వభూతేషు చాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని।
ఈక్షేతానన్యభావేన భూతేష్వివ తదాత్మతాం ॥ **42** ॥

స్వయోనిషు యథా జ్యోతిరేకం నానా ప్రతీయతే।
యోనీనాం గుణవైషమ్యాత్తథాఽఽత్మా ప్రకృతౌ స్థితః ॥ **43** ॥

తస్మాదిమాం స్వాం ప్రకృతిం దైవీం సదసదాత్మికాం।
దుర్విభావ్యాం పరాభావ్య స్వరూపేణావతిష్ఠతే ॥ **44** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయే సాధనానుష్ఠానం నామాష్టావింశోఽధ్యాయః ॥